

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas/institutas	Katedra
Vakarų istoriografija apie sovietmetį. Svarbiausios tendencijos.	Istorija ir archeologija H 005	Lietuvos istorijos institutas	

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1
individualus	4	seminarai	2,5

Viso 7.5

Dalyko anotacija
Šiame kurse daugiausia dėmesio skirsime anglo- saksiskai sovietmečio istoriografijai. Ilgą laiką, būtent ši istoriografija formavo Vakarų (ir ne tik Vakarų) akademinį požiūrį į Sovietų Sąjungą, jos politinę sistemą, režimą, sovietinės visuomenės socialinę struktūrą ir kultūrą. Pirmiausia, mokslininkus domino socialinės/socialistinės revoliucijos Rusijoje priežastys ir porevoliucinio politinio režimo raida, jo radikalėjimas. Pirmieji tyrėjai buvo politologai, o ne istorikai (Lyford P. Edwards, George Crane Brinton.) Šaltojo karo pradžioje Vakarų akademiniame pasaulyje Sovietų Sąjungos tyrimuose išgalėjo vadinamojo <i>totalitaristinė</i> perspektyva (Leonard Schapiro, George Robert Acworth Conquest, Richard Pipes, Martina Malia.) Maždaug septintajame dešimetyje, vadinamojo atšilimo (pra. <i>détente</i>) laikotarpiu, susiformavo alternatyvi totalitaristinei istoriografijai perspektyva, pavadinta <i>revizionizmu</i> (Jerry F. Hough, Vera S. Dunham, Moshe Lewin, Robert C. Tucker, Sheila Fitzpatrick, St. Kotkin). Jei „totalitaristai“ daugiausia dėmesio skyrė politinei – partinei sovietinei sistemai, aptarinėjo režimo represyvinę praktiką (masines represijas, kolektyvizaciją), tai revizionistų objektu buvo sovietinė visuomenė, jos sąveika su sovietiniu politiniu režimu. Dvidešimto amžiaus pabaigoje sovietmečio tyrimai įgavo naujų teorinių impulsų, taip pat išsiplėtė ir tiriamų problemų laukas. Sovietmečio istoriografiją įtakojo „kultūrinio posūkio“, „kasdienybės istorijos“, „pokolonializmo“ teorinės prieigos. To pasekoje istorikai vis daugiau dėmesio skyrė „tapatybės politikai“: įvairiais aspektais aptarinėjo sovietinių „kultūrinių normų ir vertybių“ kaitą, individo išgyvenimo sovietinėje politinėje sistemoje „taktikas bei strategijas“ ir pan. (David L. Hoffman, Timothy Jonston, Catriona Kelly, Orlando Figes, Lynne Viola, Evgeny Dobrenko, Alexei Yurchak.) Antra vertus, iš istorikų tyrimo lauko nedingo ir tradiciniai siužetai - mokslininkai ir toliau aptarinėjo sovietinį politinį režimą (D. Brandenberger, Y. Slezkin) bei sovietinę nacionalinę politiką (Terry Martin, Ronald Suny).
Pagrindinė literatūra
Leonard Schapiro, The Communist Party of the Soviet Union, New York: Random House, 1970. Robert Conquest, Power and Policy in the U.S.S.R.: The Study of Soviet Dynasties, London, 1961. Richard Pipes, The Formation of the Soviet Union: Communism and Nationalism, 1917–1923, 1997. (Pirmas leidimas 1954 m.) Moshe Lewin, The Soviet Century, London – New York: Verso, 2005. Stalinism. Essays in Historical Interpretation, ed. by Robert C. Tucker, London: Transaction Publishers, 1977. Sheila Fitzpatrick, Tear off the Masks! Identity and Imposture in Twentieth Century Russia, Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2005. Sheila Fitzpatrick, The Cultural Front. Power and Culture in Revolutionary Russia, Ithaca and London: Cornell University Press, 1992. Stephen Kotkin, Magnetic Mountain: Stalinism as a Civilization, University of California Press, 1997.

David L. Hoffman, *Stalinist Values. The Cultural Norms of Soviet Modernity, 1917 – 1941*, Ithaca and London: Cornell University Press, 2003.

Timothy Johnston, *Being Soviet: Identity, Rumour, and Everyday Life under Stalin, 1939-53*, Oxford University Press, 2011.

Orlando Figes, *The Whisperers. Private Life in Stalin's Russia*, Allen Lane, 2007.

Petrified Utopia. Happiness Soviet Style, ed. by Marina Balina, Evgeny Dobrenko, London/New York: Anthem Press, 2009.

Alexei Yurchak, *Everything Was Forever, Until It Was No More: The Last Soviet Generation*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2005.

Terry Martin, *The Affirmative Action Empire: Nations and Nationalism in the Soviet Union, 1923–1939*, Cornell University Press, 2001.

Ronald G. Suny, *The Revenge of the Past: Nationalism, Revolution, and the Collapse of the Soviet Union*, Stanford University Press, 1993.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Vladas Sirutavičius	Dr.	Politinė galia ir lietuviškas etniškumas. Vėlyvasis stalinizmas ir ansktyvoji destalinizacija Lietuvoje 1944 – 1956 m. Vilnius: LII, 2022. Stalinizmas ir etnokultūros institucionalizavimas. Pirmoji Dainų šventė sovietinėje Lietuvoje 1946 m., <i>Lietuvos istorijos metraštis</i> 2019, nr.1, p.127-144. <i>Taikė į Sniečkę, o pataikė į Berklavą...</i>Arba apie atlydžio politikos vingius sovietinėje Lietuvoje, <i>Istorija</i>, 2023, t.132, nr.4, p.57-90. Between National and Indigenous Communism. Some Broad Brushstrokes in the Political Biography of Justas Paleckis: 1944 – 1953, <i>Lithuanian Historical Studies</i>, vol.23, 2019.
Patvirtinta Istorijos ir archeologijos mokslo krypties Doktorantūros komiteto posėdyje 2024 m. spalio mėn. 24 d , protokolo Nr. 15600-KT-510		
Doktorantūros komiteto pirmininkė prof. habil. dr. Tamara Bairašauskaitė		